

**General Henri Berthelot, *Jurnal și corespondență, 1916–1919*,
Iași, rd. „Cronica”, 1997, 378 pag. (ediție, studiu introductiv și indice de
Gheorghe I. Florescu)**

Primul război mondial oferă suficiente fațete necunoscute cititorului român în special datorită izolării informaționale la care acesta a fost supus aproape o jumătate de veac. Un personaj important pentru istoricul care studiază soarta României din acei ani este, fără îndoială, șeful Misiunii Militare Franceze, generalul Henri Berthelot. Mai puțin celebru în țara natală, Berthelot și-a câștigat în schimb o binemeritată faimă la Iași și București.

Datorită inspirației de care a dat dovadă ofițerul superior francez, astăzi putem reconstitui etapele misiunii sale cu începere de la 1 octombrie 1916, data plecării de la Paris și până la 5 mai 1919. Jurnalul lui Berthelot - mai exact partea care coincide cu misiunile în România - a văzut lumina tiparului în 1987 grație inițiativei profesorului american Glenn Torrey, cunoscut specialist în istoria românilor. După un deceniu, avem ocazia de a consemna apariția versiunii românești. Cu sprijinul editurii „Cronica”, cercetătorul ieșean Gheorghe I. Florescu oferă o ediție de ținută, însoțită - pe lângă cuvântul profesorului Torrey la noua versiune, de o notă asupra ediției și indice - de un consistent studiu introductiv.

Jurnalul este plin de impresii asupra locuitorilor și oamenilor cu care Berthelot a luat contact, impunându-se atât reflecțiile sale asupra unor cunoscute persoane - în frunte cu cuplul regal - cât și a unor momente cruciale. Întâmpinat, la 16 octombrie 1916, la Periș, de regele Ferdinand, generalul francez ia un prim puls al realităților românești: „Regele mă întâmpină foarte simplu, cu multă curtoazie, dar dejunul este marcat de situația militară actuală, care este într-adevăr proastă. Este o atmosferă de îngrijorare, iar chipurile oamenilor sunt neliniștite. Primul ministru, dl. Brătianu, nu își ascunde dezamăgirea și îl acuză direct pe generalul Sarraill că n-a făcut nimic pentru a sprijini intrarea României în război, prin declanșarea promisiiei ofensive în Macedonia”.

Desigur, nu vom insista acum asupra însemnărilor, chiar și a celor din zilele cărora istoria le-a conferit o semnificație mai mare. Lăsăm cititorului plăcerea de a savura acele pagini care readuc în atenție atmosfera unor vremuri demult apuse. Vom nota, totuși, bucuria nedisimulată cu care Berthelot a primit titlul de cetățean de onoare al României (p. 166) sau preocuparea care l-a însoțit pe parcursul confruntării din vara lui 1917 (p. 188-202) ori percepția imediată asupra revoluției bolșevice din Rusia („7 noiembrie, ... Seara, primim vești grave din Rusia. Bolșevicii au luat puterea“...).

La 9 martie 1918, Misiunea Militară Franceză era gata de plecare. În Jurnal, Berthelot nu se sfiește să semnaleze încă o dată, resentimentele față de generalul Alexandru Averescu: „... Apoi, după cină, Averescu are tupeul de a veni să îmi dea îmbrățișarea de împăcare înaintea plecării. *Sărutul lui Iuda*, îmi șoptește Pétin la ureche!”.

La 8 noiembrie 1918, odată cu plecarea din Paris spre Salonic, începea a doua misiune a lui Berthelot în România, una la fel de complexă ca prima. După obținerea victoriei asupra Puterilor Centrale, Berthelot ajunge la București la 1 decembrie: „Intrare în București. Regele, Regina și prințesele sosesc la 9,30 la gară; se urcă pe cai, iar Regele mă ia în dreapta sa... În fața statuii lui Mihai Viteazul defilarea trupelor. Ovații entuziaste”. Ultima însemnare, din 5 mai 1919, se referă la conflictul cu Ungaria: „... Legația a rămas cu gura căscată la auzul hotărârii românilor de a trece Tisa și de a merge la Budapesta”.

În fine, remarcăm o dată în plus studiul introductiv semnat de Gheorghe I. Florescu care pune cititorul român în temă, pregătindu-l pentru lectura *Jurnalului*. Mai mult, interesante detalii de ordin istoriografic și trimiteri la percepția în epocă a misiunii generalului Berthelot dau rotunjime demersului editorial. Remarcăm înscrerea unor impresii necrețușate - de exemplu, maniera în care Duiliu Zamfirescu aprecia bătălia pentru București - care nu fac decât să sublinieze complexitatea raporturilor româno-aliat, restabilind adevărul la care istoricul este chemat neîncetat să vegheze.

Violeta Onișoru